PÄÄESIKUNTA
Tiedustelupäällikkö
Prikaatikenraali Pekka Turunen

LAUSUNTO

Ei salainen
TiVP 21/2024 vp 4

Helsinki 11.10.224

Eduskunnan tiedusteluvalvontavaliokunnalle

Puolustusvoimien sotilastiedustelun lausunto tiedusteluvalvontavaltuutetun kertomuksesta vuodelta 2023

1. Yleistä

Tiedusteluvalvontavaltuutetun toiminta on vuonna 2023 ollut aktiivista ja valtuutettu on suorittanut sotilastiedustelun laillisuusvalvontaa niin osallistumalla oikeudenkäynteihin tuomioistuimessa kuin tekemällä tarkastuskäyntejä Puolustusvoimissa. Laillisuusvalvonnallisiin toimenpiteisiin ovat lisäksi kuuluneet muun muassa ennakolliseen laillisuusvalvontaan liittyvä yleisen tason mielipiteidenvaihto laintulkintakysymyksistä esimerkiksi perehtymiskäyntien ja erilaisten koulutustilaisuuksien yhteydessä.

2. Kertomuksen sisällöstä

Tiedusteluvalvontavaltuutettu esittää kertomuksessaan seikkaperäisesti joihinkin toimivaltuuksiin sekä tiedon käyttöön liittyviä oikeudellisia huomioita ja näkökantoja. Sotilastiedusteluviranomainen pitää hyvänä, että myös tiedusteluvalvontavaltuutettu kiinnittää perusteltua huomiota mahdollisiin havaitsemiinsa lainsäädännön tarkentamistarpeisiin. Vaikka tiedustelulainsäädäntö on huolella valmisteltu ja sotilastiedusteluviranomainen on kokenut sen toimivaksi, johtavat muuttuva toimintaympäristö sekä toiminnasta saadut käytännön kokemukset siihen, että lainsäädännön tulkintakysymyksiä nousee väistämättä esiin. Tämä pätee etenkin teknologiseen muutokseen.

Sotilastiedusteluviranomainen pitääkin tarkoituksenmukaisena, että tiedusteluvalvontavaltuutetun asiantuntijajäsen osallistuu niin puolustusministeriön asettamaan sotilastiedustelulainsäädännön kehittämishankkeeseen kuin sisäministeriön asettamaan siviilitiedustelulakihankkeeseen. Näin myös tiedusteluvalvontavaltuutetun esittämät näkemykset voidaan ottaa työryhmätyöskentelyssä huomioon ja tiedusteluvalvontavaltuutettu saa samalla ensi käden tietoa meneillään olevasta valmistelusta.

Tiedusteluvalvontavaltuutettu toteaa myös, että kertomusvuonna ei ilmennyt aihetta kantelun tekemiselle Helsingin käräjäoikeuden päätöksistä, tiedustelumenetelmän käytön keskeyttämistä tai lopettamista koskevan määräyksen antamiselle tai sotilastiedusteluviranomaisen menettelyä koskevan asian esitutkintaan ilmoittamiselle taikka sotilastiedusteluviranomaiselle huomautuksen antamiselle tai sotilastiedusteluviranomaiseen kohdistettavalle laillisuusvalvonnalliselle seuraamukselle. Yhtenä siihen vaikuttavana tekijänä voitaneen pitää tiedusteluvalvontavaltuutetun toteuttamaa aktiivista, ennakollista ja reaaliaikaista laillisuusvalvontaa. Sotilastiedusteluviranomainen on oma-aloitteisesti voinut ryhtyä korjaavien toimenpiteiden tekemisen ennakollisesti, jolloin se on vähentänyt tarvetta tiedusteluvalvontavaltuutetun jälkikäteisille laillisuusvalvonnallisille toimenpiteille - esimerkiksi erilaisissa ennakoimattomissa poikkeamatilanteissa.

Valtuutettu on kuitenkin kertomuksessaan nostanut esiin kaksi sotilastiedusteluviranomaisen tietoon saattamaansa laintulkintakysymystä, toinen tietoliikennetiedustelun tekniseen toteuttamiseen ja toinen tietoliikennetiedustelun käytöstä ilmoittamiseen liittyen. Näiden osalta sotilastiedusteluviranomainen on ryhtynyt tarvittaviin toimenpiteisiin ja informoinut omalta osaltaan sekä Puolustusvoimien, että Puolustusministeriön laillisuusvalvontaa. Lisäksi vuonna 2024 esitutkintaan saatettu asiakokonaisuus on otettu tarkasteltavaksi myös Puolustusvoimien laillisuusvalvonnan ja sotilastiedusteluviranomaisten yhteisin toimenpitein.